

Йордан Йовков

Облог

Като млада девойка, усмихната на неизчезналите още сънища, събуждаше се широката, безкрайна степ. И ясното небе, цяла нощ приведено ниско над нея, при първите ревниви погледи на зората издигна се изведнъж високо, побледня и се освети. Тук-таме, като тъжните усмивки на мъчителна раздяла, угасваха последните му звезди. Изток пламна. Цялото небе на тая страна се обля със златожълта светлина, ведра и чиста. И съвсем ниско върху тоя пламтящ, ярък фон рязко се очерта тъмният хоризонт – безкрайна черна линия. И най-малката грапавина не разваляше чудната ѝ чистота и правилност. Само на една страна, дето в утринния здрач се криеше се криеше пейзажът на селце, върху горящото небе изпъкваха горящите силуети на две вятърни мелници. Лениво и бавно те махаха широките си тъмни крила, сякаш грамадни ръце, които се издигаха и падаха в глуха задушевна молба. Уморени печално в своята вечна самота, тия тъжни мелници молеха сякаш за почивка и пощада...

Слънцето приближаваше да изгрее. Малки виолетови облачета, които надничаха, надвесени над изток, загоряха в пурпур и злато – сякаш внезапна радост освети лицата им, че първи са видели слънцето. А ето и то изплава, голямо и червено, и така близко, като че досега е било скрито в зелените вълни на тревата. И пред неговия поглед степта, като кокетна хубавица, бързаше да разкрие най-чудните си хубости. Затрептя и огря златната ѝ дреха – неизгледните, узрели ниви – безкрайно, развълнувано море. Ни един клас не беше паднал още от сърпа и горещините не бяха още опалили цветята. Из широкото златно море привличаха погледа големи, огненочервени острови – кървавите цветове на полски мак, така много тази година. Другаде, като широки, разлети потоци, блещяха светложълтите цветове на синапа. А пътищата и синурите чертаеха в разни посоки дълги, зелени линии. Една дълбока, безмълвна тишина цареше над всичко. Чуваше се и тихото пеење на шурците, металическото шумолене на узрелите класове и довеяната от вятъра вълна на далечна песен. Това бяха последните хубави дни и природата щедро сипеше най-богатите си дарове, за да отнеме след няколко дни всичко изведнъж. И предчувстваща сякаш тъжния си край, степта бързаше да се нарадва на своята младост и красота. Обсипана с елмазите на росата, тя дишаше леко и дълбоко с ароматите на хилядите си билки и, засмяна, пращаше влюбени поздравии на небето с безбройните си пеещи чучулиги...

През тоя хубав летен ден, когато слънцето се издигна високо и припече, стадо коне слязоха при купчината големи, диви череша – едничката горица в това голо и чисто поле. Те вече се струпаха на кръгове под

дебелите сенки и младият коняр се застыга да иде в село. Той разседла коня, който яздеше обикновено, и хвана хубавия жребец на стадото. Това беше красиво, стройно животно, създадено сякаш само да лети из равните полета на Добруджа. Слънцето се преливаше и блещеше на огнени талози по черната му козина, черна като тъмна нощ. Усетил на себе си отдавна забравената юзда, жребецът се въртеше нетърпеливо, биеше с крак земята, цвилеше безспирно, но хубавите му черни и влажни очи гледаха добродушно и кротко, четеше се в тях детска привързаност и веселост.

– Мирувай... ще се наскачаш – думаше му конярят и галено го милваше.

Конярят беше млад хубав момък с мургаво, всякога засмяно лице, с тънка и стройна снага. Той беше още по-хубав в своята делийска носия, неизгубила още нищо от едновременните си традиционни труфила: белите високи навои с навити извънредно гъсто челни върви, аления пояс богат сляхлък, вулията с дълги, шарени пискюли, кожения калъф с кавала на бедрото, дългия няколко метра камшик, с който той плъщеше ужасно...

Ненчо се метна на жребеца, погледна стадото коне, като че искаше да им каже, че той скоро ще се върне при тях, и хвана пътя за село. Той трябваше да мине през широкото пространство, заето от нивите, и тогава да слезе в село. И стоя чуден кон в това равно поле мъчно можеше да се върви полека. Скоро той се понесе в луд, неудържим бяг. Та и без това конярят бързаше. Днес беше последният неделен ден преди жътвата – последните срещи, последното хоро...

Изведнъж до коняря достигна далечна провлечена песен. Той се спря и затърси с очи. Нищо не спираше погледа и дори до най-мъглявите далечини можеше да се види ясно всичко. И далеч в една нива конярят съзря пъстра, многобройна група и зачудено загледа. Нямаше съмнение, че това бяха жътвари. Под високия необятен небосвод, сами в безлюдното глухо поле, те изглеждаха така дребни и самотни, сякаш кацнали от небето птици. Под техните сърпове падаше първият сноп и както първите лястовички обаждаха пролетта, така и тия първи жътвари бяха предвестници на светия, благодатен труд в полето...

Спрян, конярят още гледаше. Той не очакваше, че жътвата ще почне още днес.

– Празник е, а жънат... – си каза той. Но внезапна радост огря лицето му и той извика: – А, меджия е това. О, и Яна е там! – той бързо обърна коня и като вятър полетя към жътварите.

Скоро той беше там. Жътварите, повечето моми, весело го посрещнаха.

– Тъкмо навреме, Ненчо. Добре дошел – помагачи ни трябват. – С тия думи посрещна коняря Стойчо Гюрлюкът, един страхотен гигант, но весел и добродушен човек. Както се виждаше, работниците бяха негови. На една страна свиреше Илия Гайдарджията.

– Хайде – подзе Гюрлюкът, – камшикът ти е добър и стига далеч. Гледай, която не жени добре, шибай...

Ненчо си връзваше коня за една кола. Жътварките се заляха във висок смях и веднага като град се посипаха върху му закачките им:

– Камшик ли, бай Стойчо? Ние не сме коне... Я дай му сърп!...

– Какво ти правят момите, Ненчо...

– Ти си им оскубал косите бре, тези върви да напрвиш...

– Той ги е оставил сами, ама в коя ли нива хоро ще играят...

– Е, да играят пък. Житото узря, ще го овършеят...

Конярят рядко оставаше длъжен на такива закачки и всякога намисляше какво да отговори, но сега той мълчеше. Още щом стигна, той забеляза Яна, сърцето му заби силно, смути се и се развълнува. А тя наистина беше там и като ален мак между златни класове личеше сред четата жетварки. Като стъбло на млада топола беше стройна и тънка снагата ѝ, обли, хубави рамене се очертаваха под ръкавите на бялата ѝ риза. А в сянката на голямата жътварска забрадка се криеше хубаво лице с големи черни очи, пълни с лучи и заградени с такива гъсти тъмни ресници, като ресниците на чернокласо жито. В косите ѝ бяха затъкнати китки от ален мак и огнените му отражения падаха върху бялото ѝ лице. Леко и чевръсто тя издигаше ръкойката си на сърпа, хвърляше я настрана, поглеждаше бързо коняря и, отхвърляйки назад дългите си коси, почваше отново да жъне...

– Ненчо, ще взема аз камшика, че от тебе. Обърка момите, паламарките падат, ще си изрежат ръцете. Очите им все назад. Я вземи тоя сърп! Хайде, аз пък ще връзвам... – Гюрлюкът подаваше сърпа си на коняря.

– Бай Стойчо, кажи му баре как се държи... – ядовито забеляза Ирина. Едра, пълна мома, тя знаеше, че конярят обича Яна, и измамена в надеждите си, преследваше го с ревността си.

Конярят се обиди. Той бързо хвърли камшика, чантата и абата си.

– Дай си сърпа, бай Стойчо! Да видят как се жъне. – И като грабна сърпа, наведе се и бързо почнаха да падат класовете под опитната му силна ръка.

– Полека, полека, хергеле на гониш – забеляза Гюрлюкът.

– Я се обърни, колко клас е останал. Сякаш че твоето хергеле е минало – закачи го Ирина.

– Така се жъне! – Конярят се беше изправил и гледаше жътварките. – Кой е, що знае повече? Кой може да ме наджъне? Да видя...

– Кой ли? Аз мога. Де си видял ти жътва... – Това беше Яна. Всички я загледаха изненадани.

– О, Яно, остави се – обади се ниско дружката ѝ до нея.

– Защо... аз ще го надмина. Аз щете наджъна, Ненчо!...

Жътварите спряха. Ненчо гледаше усмихнат, сякаш още те вярваше.

– Добре, наемаш ли се? Да почнем тогава – каза той.

– Чакайте – намеси се Гюрлюкът, – така облог не става. Да се разберем. Какво ще правим тоя, който падне? Ето що: всеки от вас ще пожъне е ще върже само по един сноп. Който закъснее, той е победен; не го тогава ще вържеш в снопа му, хубаво да знаете!...

– О, Яно ще стърчиш в снопа... Недей... – обади се една.

– Оставете я... Конярят така по-лесно ще я дигне на коня – каза ниско друга. Тя беше Ирина.

– Добре – каза Ненчо, – съгласен съм и тъй да е... Дръпнете се назад. Хайде, Яно!

Двамата излязоха напред. Жътварите гледаха неподвижни. Надпреварването се започна. Изведнъж Ненчо се обърна и потърси с очи Илия Гайдарджията. С гайдата си под мишницата още, и той, както другите, се беше захласнал.

– Илия, защо стоиш... Свири!...

Илия сякаш това и чакаше. Той засвири веселата и игрива мелодия, под звуковете на която ставаха обикновено борбите по селските сборове. Той бързо съобрази, че това ще бъде може би най-уместно.

Конярят и Яна зажънаха вече. Те бяха близо един до други, дяляха ги само няколко крачки. Конярят широко размахваше сърпа, грабеше чевръсто и силно с паламарката си и когато се изправяше, хвърляше големи, дебели ръкои. Яна, насърчавана от дружките си, гледаше да не остане назад. Често тя поглеждаше коняря. Колко хубав и силен беше той сега! Черната му коса падаше на кичури по челото му, силната му и стройна снага дишаше здраве и сила. И под чара на тая близост, завладяна от мисълта, че той я обича, че той затова се надпреварва с нея, а не с друга, малкото сърце на жътварката се преливаше от радост и щастие. Тя се разсейваше, ръцете ѝ се разтрепераха, сърпът вече не я слушаше... Тя чувстваше вече поражението си.

– Яно, надире си, бързай – подканяше я една.

– По-скоро, по-скоро, ето вече – помагаше друга.

Но конярят хвърляше последната ръкойка. Чевръсто той направи въже, хвърли снопа отгоре му, сърчно го стегна и завърза. Снопът беше готов. А Яна, едва простряла въжето, посегнала да вземе снопа, така си и остана. Тя беше надвита. Бързо тя се обърна, седна на невързания си сноп и закри лицето си с ръце. Ненчо се приближи. Струпаха се в кръг всички жътвари.

– Ела сега – каза конярят. – Влизай в снопа... Какво, погледни де...

Яна млъкна със закрити очи.

– В снопа, в снопа – завика Гюрлюкът и посегна дай открие лицето.

– Остави, бай Стойчо, сбърках... нека ми прости. Не трябваше да се хваля... – Яна откри лицето си: очите ѝ бяха пълни със сълзи. Тя гледаше коняря и през сълзи се усмихваше. И в тия хубави, засенчени очи нямаше ни най-малко скръб, не се виждаше болка на обидено честолюбие. Ясно в тях грееше само блаженството, щастието на влюбено дете.

– В снопа – повтаряше Гюрлюкът. – Как ни беше думата... Целуни му поне ръка...

– Хайде, Яно, цалувай ръка на всички – обади се някоя.

– Не трябва... не искам – каза Ненчо. – Стига ми това мене. Кой ще каже вече, че конярят не знае да жъне.

Яна вече жънеше сама. Подканени от стопанина, жътварките се пръснаха и почнаха да работят, не преставайки да закачат Яна и коняря. А Илия все свиреше, развеселен и радостен.

Конярят се качи на коня си. И той не можа да разбере шегата, която накара жътварките отново да се залезат със смях. Той хвана пак пътя си за село и като никога беше радостен и доволен. Пред него беше още хубавият образ на Яна, тънката ѝ, стройна снага. Гледаха го тъмните ѝ очи, пълни със сълзи, но засмени и тъй мили и хубави.

– Тя заплака... Ах, знай, знай всичко – думаше си той.

Той влизаше в село. Но едва сега разбра, че там нямаше какво вече да прави, и обърна коня си назад. Той летеше като стрела из полето, загледан в четата жътвари. Те останаха далече и дребните им фигури лъкатушно се продължаваха във вълните на нажежения въздух. Достигаше до него тъжна, повлечена песен. Но сякаш тя не идеше от жътварките, а сякаш пресекиливо се ронеше от горещото ясно небе, като тежките зърна на узрелите класове. И в тия самотни звукове, трептящи високо над просторното поле, долавяше се трепетът на тиха жалба, ридещата мъка на влюбено сърце.

Конярят ясно различаваше гласа на Яна...

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Даниела Добрева

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том шести; „Български писател“,
С. 1978. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7971>]